

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta are de 2 ori: Mercuria si Dumineca, F6'a, candu concedo ajut6'ria. — Pretului: pe 1 anu 10 fl., pe 1/3 fl. v. a. Teri estere 12 fl. v. a. pe unu sau s6'u 2 1/2 galbini mon. unat6'ria.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie 6' cr. Tacka timbrata a 30 cr. de facare publica.

Nr. 17.

Braslovo 9 Marte 26 Februaru

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.
Transilvania.

Braslovo 8 Martiu 1872.

Comunique: satele!

Ei, quoque modo fugiatque, feratque laborem, — doce. Cu micu cu mare inteligentia e obligata a invetria si a conduce infantele poporu la opulu constituirei sale in ordinea constitutiunii, care de adi incolo incepe chiaru dela primul pasu din pragulu usiei comunei sale. Legea comunale, de care tiera' nostra pana acum nici idea nu avea prin satele tierenesce comitatense, acum intra in viedia, ca base, ca fundamentu alu constitutionalismului. Cum ne vomu sar6, asia vomu manca, pre catu impregiarile de astadi ne concedu! De vomu scapa din mani dreptulu de a ingriji noi de noi pentru noi si in comune, atunci nu ne mai remane nemica, decatu batulu cersitorului, pentru ca straini voru trage jaru totu la oia' loro, cum vedemu, ca au facutu de seceni, si nu vomu remane totu cei persecutati si in cultura, si in averi! —

Se avemu, fratiloru, grija de comuna! De sate! Atata ne a mai ramas de salvatu, autonomia comunale, dreptulu de a ingriji noi de noi, si numai atata! Notariatele! Notariatele se voru asedia cate unulu preste mai multe comune impregnate, si deca si acele le voru rapi corbii politici la sene, la creaturile loro, atunci! atunci vai! si de autonomia comunale, ca-ce ea va fi viria in saculu arbitraliu si alu dictamentulu despotiloru politici! Pentru Ddieu, incetati cu mania cea misterioasa de a distrage poporul cu certe nematate de alstatu partiloru politice dreptace ori stangace, ca-ce romanulu trebuie se amble numai pe pit6'rele sale, ca partia nationale politica si nu ca petecus cusutu de trentiele altoru partite, ca-ce alaturandu ori la una ori la alta partia maghiara, — si taia totu capaciulu de sub pit6'rele sale si nu mai p6'te pretinde nici astepa vreedata respectarea dreptulu ca natiune politica independenta dela alte comunitati. Cine vr6 se ne inmormente politicese pe alte 400 ani, cine vre se ne rap6'sca si conscientia de dreptulu politica nationale: acela se ne stav6'sca a ne viri — a ne vindu totu, si ved6'a si drepturi, der' si chiaru sperantia de ale mai p6'te pretinde vreedata, ca-ce nu e potere pe lume, care se — ti red6' cea, la ce te ai invroitu odata a lasa din mana! Der' la tartaru cu lan' br6'scei, disciplina! lucru!

Comunele inca se organiz6'za! Se mai luamu aminte!

Ce avemu de salvatu mai antaiu!?

§ 20 din Act. de lege XLIV din an. 1868 despre nationalitati suna asi:

„Adunarele comunali alegu ale inse limba' de protocol6'ru si a manipularei. Protocolulu e de porta totudeodata si in acoia limba, in care a cincea parte din membrii votanti aia necesari a se porta.”

A cincea parte! aia necesari a se porta! Deci pe temelulu acestui § t6'te adunarele comunali romane prin actu formalu, prin protocolu, care se va tramite la comitatu, se-si declare de nou limba' romana de limba' oficiale inaint6' de orice alta desbater6 si expresu pentru t6'te afacerile comunali.

Satele mici se voru alia la cele mai mari-

si6're, incatu 4—5—6 voru face una comuna cu unu notariatu; pentru notari inca se va ordona se depuna rigorosu, cum voru decide stapanitorii. Romanii se-si deschida ochii, ca se nu se alature satele loro catra sate mari unguresci, ca-ce atunci ungurii in centru voru fi totiali si romanii voru ram6'ni lipitari si in comune de aceste afiliate. Pentru ca viriile, adica cei mai avuti, posesorii de pamentu in reprezentantia voru purtaci si decide, si satele romane mai seracit6' voru trebui se plat6'sca, ce voru arunc6' reprezentantii pe ele; deca der', ca interesulu romanilor e, ca satele loro se se afilieze numai cu sate 6'r romane si apoi se-si alega notariu 6'r si numai romanu, deca voru se scape de nepastia, ce se involvura asuprale.

Comuna, adica reprezentantia comunei, are drepturi a administra averea comunale, a executa decisele si statutele sale, care are dreptu ale face, ea reimparte darile comunali si le sc6'te dela toti, grigose de drumuri, sc6'le, institute, pentru ordine, de seraci. Deca si unde voru fi t6'te aceste in mani maghiare, sase, acolo, ve rogu, ce aveti a astepta dela ei! Se voru face sc6'te romane? Se ve crutie cu darea comunale? Se ve pastreza averile romanesce? Se vi le multiesca pe s6'm'a v6'stra, or' pe a cuiu! E tempulu se ve deschide ochii cu totii. Aici ve incordati domoloru activisti pestani si pasivo-activisti in tiera si la v6'tra, pentru ca salvamu catu potemu, macaru autonomia comuneloru romane, ferindule de periculu de a deveni numai lipitari la satele cele mai mari si6're maghiare, care se li se arunce cu t6'ta dispozitiunea pe gulu, incatu se remana romanulu si in comune selavru; ob6'gu politici' celoru de alta limba, condamnatu a porta numai sarcine fara a gram6'sca; 6'r ungurii in centru se-si faca orasie din neghi6'ia si ne e pre ingrirea romanului! Imi sapu manele, der' rogu-ve sariti la disciplina si lupu!

In comunele amestecate de sene se se pretenda si limba' romana de limba intecua oficiale de protocolu pe temelulu egalitatie nationale politice, care l'amu arutu si trebuie se lu avemu in Transilvania' pretutindena, deca e se fimu in pace, in relatii fratiesce intre oiala, si nu lupi unii altora. Mai si recetiti cele din Nr. 4 la Gazeta si apoi legea comunale trebuie bine studiatu si explicata in duminece poporul!

In reprezentantia comunale se alegu numai pe de diumetate, 6'r alta diumetate suntu viriile, adica nu se alegu, ci suntu ca si alesi cele dau eea mai mare dare directa de statu, s6'u posesorii de pamentu indigeni? Ore covintele aceste ale legi comunali nu lasa usia deschisa pentru nemesi? —

Deca chiea e odata darea cea mai mare de statu, de ce se mai adauga legea si: „s6'u din posesorii de pamentu indigeni”? au cei cu dare directa nu suntu posesori? Atata ne ar' mai lipsi, ca si prin comune, se se prefore calicii, deca suntu posesori de o palma de locu si calici de focu! Deschideti ochii fratiloru la t6'te si nu ve mai lasa insielati, nici in grali' szolgabaziloru, cari suntu, cine suntu! si mai suntu si presidinti la aceste alegori, ci ve pretendeti si escer6'cati dreptulu in folosulu vostru romanescu. 6'r inteligentia romana se-si tiens de cea mai santa obligamint6 a fi tuturor romanilor t6'te, pentru ca se se convinca poporul, ca sangele lui o angurulu prosperarei lui,

6'r nu tragatorulu, nu dosaditorulu, nu impilat6'riulu, nici venditorulu intereseloru lui! Numai asia vomu salva catu vomu pot6' din autonomia comunale!

S'au formatu comitete prin t6'te comitetele si subcomitete prin cercuri si comune, cari se ved6' nu de Pest6'a, ci de apararea intereseloru comunali romanesce! Deca nu, ce mai asteptati! Se vedeti: „Ruif totu a culmine (fundamine) Troja!” Se vedeti nationalitatea romana injugata si in comune! Si autonomia comunale dusa dupa cea provinciale! Quos fatis! — Sed Deus avertat! —

Ura si vrasmasia de m6'rt6' asupra poporulu romanescu.

Debat6'rele asupra legei electorale decurgu in diet6' unguresca de catera dile. Multe sofisme, multe neadeveruri se andira din nou cu acoia ocaziune, din fare mai multe sunu dreptu la adresa poporulu romanescu. La t6'te inse a pusu capacu acelu deputatu maghiaru, care a cetudiatu a dice in facti' lumeni, ca poporul romanescu este celu mai decadutu si celu mai inapoiatu in cultura dintre t6'te pop6'rele, prin urmare ca legea electorale transilvane improvisata in fuga la 1848 ar' fi pres buna pentru masulu loro. Si obraznicia ca acesta se unde dir' gur'a unu unguru, care ar' trebui se-si ved6' mai antaiu partea Ungariei locuita de maghiari, plina de banditi maghiari, ucigasi, tetinari, hoti de t6'te categoriele?!, timenturi intregi selbatoce, ca si celea din America locuita de selbatoici; si acelu deputatu se ved6' pe locuitoru pusteloru, se ved6' pe roteni, pe sloveni, pe serbi, pe slavaci din munti, pe hanci, cu cari totii, romanii transilvani ori catu se fa respinsi in cultura prin arte diavolesca, totusi nu schimba si — bunu e Ddieu, nu voru schimba nici una-data. Deira locuina acesta este oia din causele spurcatei vrasmasii nationale, ca adica romanii in mani' tuturoru piedeceloru, totasi facu progrese in cultura si in scientie, ca indatu ce spiritulu tempului sfarma succesive cate unu lantiu, cate un6' ferecatura de pre corpulu loro nationale, ei se si impulpa spre a merge inainte.

Vrasmasia' din caus6' jidoviloru. Atata mai inainte, catu si mai vortosu dela 1861 inco6'e, ungurii din Ungaria' au maltratatu, spoliata si omoritu in diverse locuri si tempuri multime neumerata de jidovi; si casarile respective s'au publicatu cu satele prin diarie. Boemii, precum bine ve aduceti aminte, toama si in capitala' loro in Prag'a au batutu si ucisu pe jidovi, cerendu esira loro de acolo. In imperiulu celu vastu alu Rusiei jidovii suntu tolerati numai in siepte gubernemente (quasi provincii); din t6'te celelalte suntu strinu opriti. Ati vedutu cu antieri politia' g6'ru afara din St. Petropole pe toti jidovii cati cutedi6'ara se a stracura in acoia capitala. Ati vedutu apoi cum in an. fr. la Odes'a se facu revolutiune din caus6' jidoviloru, cum grecii si muncalii de acolo se aruncara cu nespura furia asupra jidoviloru. Ati cititu cum marele filosofu nemtescu Fichte r6'ga si prov6'ca pe natiunea sa, ca se se fer6'sca

*) Europ'a intreg6' cuno6'sce acum activitatea famosulu comisariu regescu c. Gedeonu R6'dai desvolata de trei ani inco6'e in contra celoru 1800 de banditi. —

a da jidovilor dreptari politice pre catu timpu ei se tienu de legea lui Moise si a Talmudului, care este legea vramasiei si a resbnareii. Si in adaveru ca in Prusia pana in ziua de astadi locuiescu forte pucoii jidovi.

Facia insa cu aceste aderesceri si cu alte asemenea, etia ca din cauza esecelorur intemplate la Cahulu, Ismailu si Galati, etrasi ce schimba note diplomatice, si foile jidovesici din Viena etrasi vraga notu si facari asupra Romaniei si asupra intregii facuti romanesci. Dera pe tote acelea le intrece sperantia de gazezeta maghiara din Aradu, titulata „Alfold” (Tiera de diosu), care in furia si turbarea sa nu cere nici mai multu nici mai puclu, decatu estermianea tuturor romanilor. Si bine se sciti si se cunoscuti omeni buni, asia precum scimu si cunoschemu noi, ca se afla mii de mii cari simtu si cogeta intocma ca si „Alfold”, dorescu adica si voiescu estermianea natiei romanesci de pe facta pamentului. Ei se incerca se prepare perica elementului romanescu prin miduilece jidovilor, prin otravile, prin camarietile si prin coruptiunea loro, pentru ca ceva mai tardiu, la tempu binevenitu, se ne de lovituru din urma. Dera romanii s'au destepiatu, vede pericolulu intru tota infricosia'ta sa marime, si se voru apara, deca se va cere, toama si pana la cea din urma picatura de sange.

Forta bine a facutu „Albina” ca a reproducu injuraturile demne de banditi, publicate in „Alfold”, pentruca asia, inca si cu aceste ocazione se si cunosca cei seraci cu spiritulu prostu loro, candu voiescu a se infrati cu cei mai neimpacati vramasii ai poporului romanescu, ca-ci cu asteliu de vramasii se mai potu infrati inca numai renegatii invechiti, corcitiu si tradatorii.

De si cu cea mai mare scarba, ne vedemu totusi indemnati a reproducu si noi infamiele vomite in „Alfold”, pentruca se aiba ocazione ori-ce omu de onora e la infera cum li se cade, precum si a judeca si din acestu impregiare asupra situatunei in care ne aflamu in prezentu facta cu vramasii nostri:

„In Europa orientala se afla unu teritoriu, intocmai ca si unu locsioru, ce in fiecare curte a unei case private este destinatu pentru gunoia, neceratiunii si lapadaturu, care cu tempulu trecandu in spurcatie si pestilentia, inspira „cea mai nesuferibila scarba si putere domesticioru.”

„Cu unu asemenea locu se pote asemenea statulu asia numitu Romanu liberu!”

Acesta este aderatulur terminu tehnicu despre liberu Romania, — urma apoi se facemu caracteristicu despre caracteru, virtutiu, morala si aspiratiunea poporului din pretina liberu Romania”, dice diu (T.) dela „Alfold”.

„Ce este si cum este romanulu?”

„Naturu seu provedintiu a concentratu in Europa orientala, unde se afla statulu Romanu, — mestecarielu peccatului, totu reulu, murdaru si ne-trebnicu omeniei!”

„Romanii tierani, cari in privatiu culturi suntu asemenea animaleloru, si cu misieii, cu lasii de caracteru, cu miserabiliu loro conducatori, formezu unu cultu spurcatu, a carni tienu si de-vasa este: hotia, spurcatie, crudelitate, desmoraii-se si duritate.”

„Acestu depravatu si hebenec poporu este agalbu cea mai urtidesca ce infecetia corpu Europa civiltate, in care ar trebuiu stirpitu din rade-diu a prin veri-ce statulu mai potentioru, care a satisfice dorintieloru universali ale omeniei civiltate.”

„Ce felin este caracterulu poporului din Romania?”

„Este celu mai prepaditu, decadutu, lasiu si inertu. Poporulu acesta este mai degradatu decatu tigani nostri unguresci, migranti cu corturii, cari in asemenen cu guresii acei de romani, suntu cei mai virtuosii si mai eroici.”

„Ce este eroismulu romanilor?”

„Este o turma dobitocosa. — o curda lasa, carea nici candu in vremea resboiu seriosu s'au datu doredi de eroismu; ba ce e mai multu, scimu din experientia, ca pentru simitinea unu asteliu de termo — unu regimentu de husari unguresci de ai nostri e de ajuns, cari o ar' imprastia ca ventulu pulbera!”

„Der' romanii ce o dreptu, totu au unu modu eclatante de eroismu si anume: a persecuta pe unguri, a masacra si ucide pe emigranti, a macela in modu barbaru pe bietii evrei, — ca-ci asteliu de fapte crudele convinu cu sentintu loro de unanitate!”

„Din statulu asia numitu Romanu”, — precum li place a o numi, din diu a diu a audimu cele mai scarbose si gretose fapte, cari numai dela acei banditi lasi, sau mai bine distu, dela o rasa selbataca se potu astepta.”

Cine conduce pe acestu popor?

„Pre acestu beliviu si stricatu, der' multu laudatu poporu, acela ilu conducu, care prin manerelu loro in diaristica, in besericu, in adunari politice, ma si in legislatiunea tieru, pururea si necontenitu critica si lamentadia: ca barbari maghiari sugruma tote drepturile romanilor de preste Carpati.”

„Ilu conducu acei afurisiti ce stau in necurata corespondentia cu famosulu corifeu nationale propagandist „Babesiu” si cu consortiu lui, — cu aderintii lui, cari in secretu conspira in contra cu aderintii lui, si a carora intentie este: se pera unguclu din tiera!” Der' li garantimu romanisioru nostri, ca deca s'ar resolti a se muta de aici in Romanu cea multu laudata de ei, in vecii vecioru s'ar cal.”

Ce trebuie romanului?

„Selavia si lanturi ferocate trebuie poporului din Romanu”, o constitutie buna si libertate, care o folloiescu numai spre ucidera oreiloru, spre inacelariu ti femelloru si baietiloru, sau struncinara loro! Punendu-si aceste intrebări si respuindu inusii autorulu la ele, in modulu acesta, elu si inceha masacradu cu pasagiulu: „Scarbiti si rusinati se li intoremu spatele romanilor, ca-ci unu mai scarba si blastemu merita acestu poporu neinsemnatu si reuatiens din partea tuturor omenilor culti si de omenia.”

Pana aici jupanulu (T.) famosulu redactore alu provincialulu diaru „Alfold”. —

Acesta si asemenea infamii si spurcaciuni le citiescu unu publicu numerosu maghiaru si — a plauda la ele. Asia trebuie se dicemu ca aplauda, pentruca n'amu vedutu si n'amu citit nicari despre unu singuru casu, in care vre unu altu diaru maghiaru se fia infruntatu asemenea blastematiu cu unu singuru caventu. —

Din distr. Nasedului in Febr.

Ceva despre organsarea municipalu).

In 22 ale lunei trecute tinenduse cea d'antulu adunare a comitetulu reprezentativu de noi aleu, in siediinta prima s'au alesu ampliatii municipali. Membrii comitetulu s'au infaciatiosu in numeru catu s'au pututu de mare. Demandati s'au celebratu s. liturgiu prin rsm. di vicariu si cativa prelu, cu care ocazione d. vicariu a trasu atentione celoru ce era de facia asupra insusioru, ce trebuie se aiba acei barbati, caroru comitetulu le va concedre conducerea districtulu — vorbe frumos, candu se urmeza de fapte — multu ne ar' paré bine candu implinira acestoru poftu si doriri s'ar incepu antai si dela celu ce recomandatu, ca asia se nu ajungemu in scurtu tempu, dupa cum audu, sa vedemu impartire vicariatulu prin introducerea de vicariu ori protopopu surogatu si mai scd Diieu ce sistemu pana acum straine in besericu distu, totu numai din causa harniciei. — Dupa 10 ore adunanduse membrii comitetulu la scola normale, unde s'au tinutu siediintu, invitara prin o deputatiune pe capitanulu supremu la siediinta, care venindu, deschise siediinta prin o vorbire scarta, in care a accentuatu responsabilitate membriloru comitetulu in tote afacerile si treble districtulu, indatu dupa acesta propune a se alege o comisiune candidatori, care avea se conste din 3 membri, prelungiti cari presidiulu a mai alesu inca 3 membri. Acesta comisiune mergundu in biroulu presidiale facura candidarea, si trebuie se fi avutu multe

*) Nu scimo, cine porta vinu, ca districtulu Nasedului s'au facutu de cativa tempu atatu de oraculosu, inactu nici ca mai audu, deca mai existo ca romani, ori ca s'au confundatu in chastele stapaniiloru dilei: de joi pana mai apoi! Vine ino, si nu pe o departe, tempulu, candu trantiti cu capulu de stanca ve veti destepia din ilusioni, der' numai cu capulu spartu, deca nu si cu corpu le-sinat! — R.

dispute, ca-ci ne saturarunu a astepta vreo 2 ore, Asteptamu cu incordare se vedemu resultatulu candidare; presidiulu inso redeschidendu siediinta se descopere mai antai, ca la postulu de vice-capitanu s'au insinuatu mai multu, dintre cari pentru d. Ioachim Muresianu fostulu presiedinte judecatorescu mai multe comunitati din districtu s'au rogatu in scrisu, ca se fia considerata la alegerea de vice-capitanu, cu tote aceste comisiunea candidatori a sfatu cu cale a pune in candidatia n'amu pe unulu si anume pe fostulu vice-capitanu d. car. Flor. Porcius, nefacunduse nici o reflectare, candidarea se primi si se alesa unanimu, apoi la postulu de fiscalu se candida n'amu unulu d. Ioachim Muresianu si se alesa unanimu, asemenea la postulu de notariu si vice-notariu se candidara numai cate unulu, cari se si alesera, anume ca protonotariu d. Nicolau Besanu si v-notariu Nicolau Nelu. Pana aici se templara alegerile dupa comanda, der' nu facea nemica, batoru ne aduseramu aminte de tempurile cele frumose, de candu eramu granitari, precu candu, deca reflecta incheia comandantulu seu, audia numai decatu „hab rectos marces!”, potimu acum constitutia! Facia cu posturile din urma nu amu nemica de reflectatu, ca ceo dupa cum amu auditu nu s'au insinuat numai cate unulu, der' facia ca candidarea de vice-capitanu amu de o observu, ca candidarea a fostu prea fortitata, ori-cum se dica octroata, cunoschemu insusirile celoru ce se insinuaru, si batoru atata respata, favore ori consideratiune era pentru acestia, ca se fi venitu in candidare, ca-ci acestu a nemicu implecra reusea dui Porcius a carui activitate si multe merita pentru districtu ne suntu bine cunoscutu. Alt-cum nu pricepu are comisiunea candidatori dreptulu de a candida numai pe unulu la unu postu, candu suntu mai multi insinutati, cari au tote reortrietiile si formalitati legale pentru de a pote veni in candidare, de cumva este acesta atunci nu pote fi vorba de alegere prin candidatiune, atunci la atari alegeri nu trebuie se alege membrii comitetulu din departare si ci esese numai ca se pota acompania comanda cu unu „se traiesca”, ori ca o. comisiune candidatori a tienuis pra intregu comitetulu de minoritate, cari li trebuie capu, fiindu nu scie ce e filosofioru si delipsa pentru seniu Pardonati-ne diloru, ca-ci dora in constitutia asta mascata batoru atata amu invetiato: a ne onosce omenii! Ve multiaminu de turtoria, mai lasati-ne mai liberu, se ne potemu et noi misca dupa placulu nostru, facare omu — si are convingerile sale, ori pote si astadi suntueti totu de acea parere, cumea totu darulu si fericiere districtulu numai de susu pote veni (nu intielegu din ceru) er' noi totu sustemu turma neconvetatori!

Prin posturile de judi cercuile s'au candidatu, dupa cum credu, ca se convenia totu cate trei, si s'au alesu cu acclamatiune in cerculu Nasedului d. Florianu Marianu, in cerculu Monorului Elia Cinciu, in cerculu Rocnei Ioane Ispu, in cerculu Zagrei Toma Honita si in cerculu Bargaulu cu maioritate de voturi d. Nicolau Rusu, — gratia domnilu nu potemu se ne plangemu, avemu inteligenti destui in tote ramurili, asia intre judi cercuile avemu si juristi, cu tote, ca acestia amu doritu se vedemu aplicati la judecatori langa paragrafi loro, er' nu carandu lemne la poduri, nesipu pe drumuri si stringundu contributi, deca ce se facemu?! — E bine inca si atata, nu o vinu' nica a nostra nici a loro, ce pote acelora, cari le potes face dora locu la sedria — batoru in loculu acoloru, caroru nu le prea place de noi. . . .

Prin dora posturi de asessori orfanali observanduse cea mai mare liberalitate se candidara vreo 7 ori 8 se alesera cu unanimitate Doroteiu Cimbulescu si Teodoru Ioanescu, de inspectoru sivilianu s'au alesu Gregoriu Popu, apoi de fisicu distr. d. Dr. Stefanu Popu, de chirurgu si veterinaru in Nasedulu Basilu Cornea, chirurgu in Monoru s'au alesu Petru Neagoiu, er' in Bargau si Sangorgiu s'au substituitu N. Teneanu si Manschid. Ca esacoru districtuale s'au alesu cu unanimitate Atanasiu Usieriu. Asteliu s'au finitu restauratiunea districtulu nostru, de Diieu se fi fostu facutu intru ora fericitu, ca asia multe ce mai suntu de factu se se facea, si multe ce suntu de inderplatu se sa indrepte, ca-ci numai atunci ne vomu pote lauda cu derogatori nostri, deca interesele nostre comune voru fi redirepo sprinjite, atunci buna starea si prosperarea districtulu nostru va fi ascurata. —

Unu alegatori.

Acor'a scaparel poporulu!
„Albina”!

Inainte de 1848, in tempili feudalismulu, stapani dilii forte multu s'au frigidatu de noi, in-

catu ne au adusu in starea cea trista, in care amu fostu, atatu materialmente ca si polticesce, do-
vada inse si legitate de atunci; der' nici de densi
nu multu le a pasatu, ca se-si asigurare creditulu,
prin introducerea de carti funduarie, incatu vedei
mesti mosii nobilise devenite in mani straine,
ba chiaru si in manele derogatorilor lor. Seamne
sasa altmintre a puros in esta obiectu, facundu-si
mai tardu casse de pastrare in Sibiu, Brasov si
alte locuri. Comitansii nostri inse nici dupa
1848 nu s'au aratatu mai pucini' indifferinti in
a-cestu rambu pana in 1861, candu vendudu pe-
licele, care li amenintai cu ruinaea din partea siar-
latanismului, vendudu ca prin comitate creditulu
n'are locu de repaus, n'are basa sau fundamentu,
ca incoputu cu introducerea de carti funduarie,
care singure potu fi fundamentulu comercialu si alu in-
dustriei, de care mai inainte pucinu visai si mai pu-
cinu rumeai, sfadinduse mai multu despre ranguri
de nobilitate etc., cu tote, ca unu omu ca atare inca
are lipsa sau de cultura, sau de avere, ca se pota
fi omu deplinu. Pentru ei inse -si infiniata si
maghiarii acum casse de pastrare si imprumutari.

Conducatorii cei aderateri si cei zelosi ai ro-
manilor nu fara de succesu, au fostu in stare mai
numai in tempu de 6 luni a fundu si in sinulu
nostru unu institutu de creditu si de economie nu-
mii „Albina” in Sibiu, cu unu capitalu de
300.000 fl. v. a. de unu caracteru aderateru na-
tionale, care -si va incepe afacerile in primavara
asta. — Cam de creditulu lucrul este, ce anticipe
la distribuirea binefacatoare de imprumutu voru
locurile prevedute cu carti funduarie, si dintre
este este singuru fondulu regiu, care, deja are
protocole si casse pastratie, fonduri de pensii,
din cari respectivu se ajuta forte multu.

Nedisciplinatia de prin comitate voru fi, pote,
mai de totu eschisa dela participarea de imprumutari
din totu' a lipsa de carti funduarie, cari carti,
pana ce se voru introduce, voru trece multu 10
ani, indrumati fiindu prin aceea omienii, ca precum
pana acumu, asia si de aici incolo se-si li re-
fugiulu la Itzig sau altu judeu botosatu, care de
la imprumutu cu 10 fl. v. a., ca sesi li e 5 me-
tre de bucate, sei de 250⁰⁰ apoi 5 dile de lucru
cu palmu si unu di de claca cu manearu lucrato-
riului ca interesuru etc.

De ciulu lucrul este in fine, ca in anulu tre-
cutu cea mai mare parte din Ardelu s'a este re,
ba totulu batutu si cercetatu prin grandina, incatu
unii omienii au luat lupea in capu cu familie cu
totu, si mai nici una-data, nu s'a simtitu unu
asamare lipsa de bucate, ca acumu; ba multe locuri
au ramas nesemenate, parte din lipsa bucatelor,
ba unele voru mai remane, pentru ca nevandu
omienii ce manca, suntu siliti a-si vende vitele, si
atunci danu'sta este dupla, ba la toamna ptrapula.

Deci se binevoiesca onorata adunare
generale a institutului de creditu „Albina”,
a adu partitientu unu modu, prin care,
pana la introducerea cartilor funduarie si prin
comitate, se pota impartasi din acelu imprumutu
mai alesu pe cei de prin comitate, ca asia se nu
fi mai incolo epusii miseriei si totalei ruinari.

Vocea mai multora.

Dela diet' Ungariei.

In sied. din 5 Martu se primi proiectu de
formatei legi de alegere cu 182 in contra la 140
voturi, ca baze la dezbateru speciale, cu tote, ca
nu credu, se fi fostu vreunu proiectu de lege com-
batutu cu atata dreptuni si cu coloru atata de ne-
gre ca acesta. Reactiunea -si succese mustatei si
zimbosco la epoca sclavismului politicu cu obagii.
Min. Thot apoi mai declara, ca -si lega postulu de
ministru de acceptarea or' respingerea acestei legi.
Ati auditu fermecatorulu? — Der' de vorb'a lui
Kemény Gabor ce vati tene, care diase in dieta, ca
secuni suntu apropo procedutu cu votu universalu,
ca suntu mai toti alegatori; der' deca in comitate
nu suntu atati alegatori nici deputati proportionali,
causa e, ca gubernulu n'are lipsa de multi alega-
tori si multi deputati din comitate, ci de servi
credentiosi, adica romanii se fia servi credentio-
si; pana voru cade pe brazda! — Eca, ca dela
Pest'a s'au taiatu activistiloru tote der' tote atiele
sperantieloru iluzorie. —

In Vien' inca s'a primita novel' suplemen-
taria de alegere ca baze la dezbateru speciale.

Celili nu despera, croatii nu saruta man'a despoli-
toru, polonii suntu in confusiune, dalmatiniloru s'au
largitu autonomi'a, ca se remana in senatu; si
totusi casa e de carti, in catu una aura o va de-
ferma si dincolo si dincoace de Lait', ca altfelu trou-
nurile nu -si adu securitate in suprameti. —

In strainatate nemica importanta, decatu,
ca polonii din decatuenu Posen adonati in meeting
in 25 Febr. adusera Resolutiune, a tramite la de-
putati adresa si protestu in contra lui Bismark,
care ataca catolicismulu si pretensionile lor. Ro-
manii voru protesta in contra sclavismului keme-
niantii! —

In Frac'i monarchismulu incepe a fi grino-
zitu, anguru bunu pentru durarea formei republi-
cane. — Asupra reginei Angliei s'a facutu aten-
tatu, inse fara succesu. —

Graeculu in Febr. 1872.

Absentezu de multu din colonele veterane
„Gazeta”. Impregiurarii triste aspendenti de mense
si de vointa mea m'au fortiatu la asta tacere. . .
De cate ori nu amu prinsu pen'a a mana, miscatu
de durulu flagrantu de a conversu cu cetitoru sti-
matei ditale foi, inse in acelu momentu amu fostu
necesitatiu a o depane la o parte.

Si cata abundantiu de materia aveamu. Cate
lucruri minunate, curiose s'au petrecutu de atunci
prin asia numita imperatia nemitica.

Au trecut inse tote. Publicatu dedatu cu alimen-
tatiunea evenimenteloru politice sociale de di,
adapta cu o seriozitate nevea dupa alele noia.
Dupa ce va consumu si aceste, -si va prepara ne-
satiu'sa sau curiositate pentru alele si asia mai de-
partate. Asia e datin'a societatei omenesce, a se ac-
climatatu cu tote, a se da mereu dupa peru. Aca-
sta acomodatiunea o vedemu functionandu preste
tote loculu ca o lege generale, si ca atare o ve-
demu dominandu si pre la drostra, prin marea im-
peratia la lui Deak-Andrassy si in specia prin mar-
ti'a Transilvania.

Cu cata cerbicia, cu cata energia si resolutiune
protestau romanii ardeleni contra unuinei for-
tiate sau mai bine contra rapirei acelei bela pro-
viciu de daco-romana prin etnografiu din Pest'a!
Ce proteste redicu ardeleni prin an. 1865, 66,
67 contra acelei rapire . . . ? Si acum ce lucru
transilvanii? Incepu a se acomoda, a se da dupa
perulu puternicioru din Pest'a. (I).

Opurtunitate, acestu monstru hidosu, a incepu
a cuceri animele romane. Sub pretestu de
interese locale, de a sustiene si promovu armoni'a
si concordia concia; si cine mai scie sub ce felu
de preteste, vedemu cu multa dorere si mahnire,
cum se sapa sub talpa edificiiu ridicatu in
1848—9, intaritu prin pronunciamentu blasianu
si congressulu din Mercuru, vedemu, ca causa co-
muna se postupe intereselor locale, causelor
partiale.

Si dorerile cu atatu suntu mai crancene, ve-
diendu, ca asta politica era, a oportunitate, se in-
angureza chiaru de acele timenturi romane, unde
elementulu nostru e mai purificatu de strainismu,
si de unde se ascepta, ca preperearea si indoloros
romanismulu se premere de modelu, fiindu favori-
rati cu institute de invetiamentu, de comerciu si
industria.

Ori-ce principiu in lume nu pote traiscu de-
catu numai prin intrunirea fortieloru fizice, morale
si intelectuale, prin caten'a solidaritatiei si a iubirei
de sinele.

Principiulu politice nostre se datexa dela
colonisarea nostra prin Traianu. Acela este: „Con-
servarea si asigurarea existentiei nostre, promovarea
culturei si a civilizatiunii, sustinerea drapelului ci-
vilizatiunii in oriente” . . .

Romanii ardeleni au devenitu de multu la con-
victiunea, ca apararea nationalitatiei romane numai
sub drapelulu libertatei si independenatiei pote per-
siste. Nationalitate fara patria este o chimera.
Patria este foculariulu unei natiunii. Transilvania
este ytra' natiunii romane. Libertate si neatnarea
nostra acosteia este conditiunea de existentie, de-
via' inscria pre drapelulu luptelor nostre.

Apararea autonomiei Transilvaniei, ce involve
libertate si neatnarea nationale, e uniculu ade-
veratu principiu ce trebuie sustinutu cu ori-ce pro-
tu, pre marte si vicia in politia romanesc'a. San-
gele martiniloru Horea si Closea' si a braviiloru din
1848—49 a sanctificatu asta politica.

Juramentulu celoru 40.000 romani depusu in
pratul libertatei in 15 Maiu si cele 16 puncte

tote atate, si sigilate de natiunea romana cu san-
gele seu — trebuie se fia crezulu romanilor.

Sustinu ardeleni si acumu acelu sacru jurame-
tu? Perseverau densi in lupt'a incoputa cu
tenacitate si solidaritate recruta? brava o densi
ce forta' necesaria? . . . Raspunsulu la aceste lu
lasu cetitorulu. . . . Este lucru constatatu, ca
triumfulu causei nostre, ca a tuturor causelor, e
pendente dela concentrarea si cimentarea activitatiei;
nu se pote realiza decatu numai prin una opus-
tiune solidaria si bine organizata, numai prin lega-
tura' animeloru si a faptelor romanilor! . . .

Se scrutamu ore dupa unirea si solidaritate
ardeleni? Se ne mai incercamu a la analiza
buna' loru organizatiune, candu-i vedemu impar-
titiende in 2 caste? —

Activitate si pasivitate suntu emble-
mele celoru 2 tabere nascute din opusetiunea ro-
mana.

Nemicu nu era mai doritu pentru potentatii
din Pest'a, decatu asta diviziune a opusetiunii ro-
mane, si nemicu mai regretabilu pentru venitorulu
cassei nostre. . . . Nu voru se me lasu la de-
scrierea si definitiunea estoru 2 partile mai in de-
taliu, dupa ce fura destulu de ventilate chiaru si
in colonele acestei foi.

Activitate, identica cu participarea romanilor
ardeleni la diet'a pestana, ce e forte oftata de
Deak et cons. involve negarea politice de pans
acuma, inmormentarea benevola a autonomiei Tran-
silvaniei.

Pasivitate, identica cu continnarea fidela a di-
rectiunii, cu persistinta si a mantinerea la politica
inaugurata in an. 1848, involve activitate in laltro
si pasivitate in afara.

Eta solidaritate romanilor ardeleni.

Activisti' toru pre mor'a guvernulu; voru a
merge la diet'a din Pest'a, ca se nu mai pota in-
tra mai multu in diet'a Transilvaniei. Diloru credu,
ce pre calce croita in era de astadi, precisata si
designata prin adunarea dela Mercuru, nu vomu
pote recastiga drepturiu rapite, nu vomu resalta
autonomi'a patriei. Inse se insiela, e chiaru con-
trariulu.

Activisti' prin directiunea ce au apucatu -si
taia ei insusi creng'a de sub pitioru. Intrandu
in diet'a pestana nu facu alta, decatu recunoscu lega-
litatea rapirei Ardelului, dau potere rapitoriloru a
ne arunca in facia si a fecu in lume, ca noi re-
cunoscemu fusiunea fortiate a Transilvaniei. De aici
ce va urma, se pote presupune. Cumu recastiga-
re drepturiu e cu multa mai deficie, e inverda-
tu.

Persistendu inse pe calea apucata la Mercuru,
persistendu inse cu totu si bravandu din tote par-
tile lupt'a pentru recastigarea autonomiei Transil-
vaniei, sumu securu, ca vomu reesi victoriosi, ca-
ci altcum nu se pote. Momentulu victoriei depinde
dela bravura si energi'a nostra. Dreptulu si dreptate
e pre partea nostra. Celu ce mantiene lupt'a
pentru o cauza drepta, totodundu a securu de triumfu
lui. Nedreptate si minciuna, de ar' avu cele
mai colosale fortificatiuni, tota trebuie se spuna;
domniea lor e scorta. Europa' culta si justa va
contribu multu la destronarea nedreptatiei si a cal-
lumnii contra civilizatiunii umane. Onoscondu-ne
bine causa' va dice veto despolitoru din Pest'a, si
atunci voru repasi.

Spre acestu scopu inse se recere se nu ince-
tamu unu momentu dela lucru. Totu micu si mare
teneru si betranu trebuie se lucramu cu anime, cu
mure si braca impreunate. Se spunemu cu tota
ocasiunea Europei suparbitie si dorerile nostre, se
demascamu minciuna' si despotismulu mascatu sub
nume de constitutiune.

Mai tantu de tote inse se recere se fimu uniti
cu totu, se tabarimu sub flamar'a solidaritatiei. Se
fimv consecenti in continutate politice si a lup-
te nostre. Resultatu va fi imbucuratoriu. . . .
Se luamu de exemplu pre celi si croatii. . . .

Inse e tristu, de 3 ori tristu, candu o frac-
tiune rumpe catenele solidaritatiei, se lasa amigita
de seducatori' mincinosi si perfidi, cari vendea in-
teresele sale si ruinaea nostra. Si cu atata e mai
tristu acestu adeveru, sciendu, ca una mare parte
din noi recruati ai activistiloru nu lucra din prin-
cipiu, din convictiune curata, ci din diferite cause
locale si interese aparentu private, cu alte cuvante
din oportunitate. — (Va urma.)

